

УДК 616-053.2-07:378.018.556(477.71-25)

DOI 10.54229/2226-2008-2021-6-12

Н. О. Нікітіна, К. А. Калашнікова

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ МІЖНАРОДНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Одеський національний медичний університет МОЗ України, Одеса, Україна

УДК 616-053.2-07:378.018.556(477.71-25)

DOI 10.54229/2226-2008-2021-6-12

Н. О. Нікітіна, К. А. Калашнікова

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ПЕДІАТРІЇ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ МІЖНАРОДНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Одеський національний медичний університет МОЗ України, Одеса, Україна

Пропедевтика педіатрії є базовою дисципліною для фундаменту клінічного мислення майбутнього лікаря.

Мета нашої роботи — висвітлити питання викладання пропедевтики педіатрії англomовним студентам міжнародного факультету на кафедрі пропедевтики педіатрії ОНМедУ в історичному аспекті протягом 25 років.

Завдання дослідження: розкрити деталі роботи кафедри пропедевтики педіатрії ОНМедУ в підготовці іноземних англomовних студентів при дії різних систем вищої освіти в Україні.

Висновки. На кафедрі пропедевтики педіатрії ОНМедУ поєднання традиційних методів викладання із застосуванням інноваційних освітніх і навчальних технологій дозволяє підвищити рівень професійних знань, навичок і вмій, сприяє формуванню особових і ділових якостей майбутнього лікаря і, в цілому, підвищенню міжнародного авторитету вишу.

Ключові слова: кафедра пропедевтики педіатрії, студенти, методи навчання.

UDC 616-053.2-07:378.018.556(477.71-25)

DOI 10.54229/2226-2008-2021-6-12

N. O. Nikitina, K. A. Kalashnikova

EXPERIENCE IN TEACHING PEDIATRIC PROPAEDEUTICS TO ENGLISH-SPEAKING STUDENTS OF THE INTERNATIONAL FACULTY AT THE ODESA NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Odesa National Medical University MH of Ukraine, Odesa, Ukraine

Pediatric propaedeutics is the basic discipline for the foundation of the clinical thinking of the future doctor.

The purpose of our work is to highlight the issues of teaching pediatric propaedeutics to English-speaking students of the international faculty at the Department of Pediatric Propaedeutics of ONMedU in the historical aspect for 25 years.

Research objectives: to reveal the details of the work of the Department of Pediatric Propaedeutics of ONMedU in the preparation of foreign English-speaking students under the action of various systems of higher education in Ukraine.

During the period of teaching English-speaking students to propaedeutics of pediatrics since 1996, traditional methods of teaching clinical discipline have been supplemented with modern educational technologies.

Conclusions. At the Department of Pediatric Propaedeutics of the Odesa National Medical University for the past 25 years, teaching methods are changing dynamically due to the modernization of higher education in Ukraine.

At the Department of Pediatric Propaedeutics of the ONMedU, the optimization of the training of foreign students studying in English is achieved by combining traditional teaching methods with using of innovative educational and training technologies. All this allows to increase the level of professional knowledge, skills and abilities, contributes to the formation of personal and business qualities of the future doctor and, in general, to increase the international authority of the University.

Key words: Department of Pediatric Propaedeutics, students, teaching methods.

Медична освіта є невід'ємною частиною національної системи освіти й охорони здоров'я України. Вища освіта в Україні високо цінується іноземними студентами за можливість отримання фундаментальних знань і оволодіння практичними навичками спілкування, обстеження та лікування пацієнтів.

Система освіти в Україні після прийняття Болонського процесу була реформована й адаптована до стандартів Європейського Союзу. Сьогодні фахівців охорони здоров'я для України і зарубіжних країн готують у медичних і фармацевтичних ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

В Одеському національному медичному університеті (ОНМедУ), як і в інших вищих медичних навчальних закладах України та світу [2, 14, 25, 27], протягом багатьох років проводиться навчання іноземних студентів англійською мовою. Вивчення досвіду викладання клінічних дисциплін англійськомовним студентам в інших вузах України показує ідентичність проблем та шляхів їх розв'язання [1, 3–6, 15, 16, 22–24].

Пропедевтика педіатрії, поряд з пропедевтикою внутрішніх хвороб і загальною хірургією, є базовою дисципліною для формування професійних знань і умінь, які закладають фундамент клінічного мислення майбутнього лікаря.

Кафедра пропедевтики педіатрії розташована на базі першої клініки дитячих хвороб м. Одеси, відкритої в 1905 ро-

ці, яка була третьою за рахунком дитячою лікарнею в Україні (перші дитячі лікарні були відкриті в Києві та Харкові). Нині педіатрична клініка входить до складу багатопрофільного медичного центру ОНМедУ.

Метою нашої роботи є висвітлити питання викладання пропедевтики педіатрії англійськомовним студентам міжнародного факультету на кафедрі пропедевтики педіатрії ОНМедУ в історичному аспекті протягом 25 років.

Завдання дослідження — розкрити деталі роботи кафедри пропедевтики педіатрії ОНМедУ у підготовці іноземних англійськомовних студентів під час дії різних систем вищої освіти в Україні.

Об'єктом дослідження є процес викладання пропедевтики педіатрії англійськомовним студентам в ОНМедУ.

Викладання пропедевтики педіатрії іноземним студентам англійською мовою почалося в 1996/1997 навчальному році під керівництвом завідувача кафедрою д. мед. н., професора І. Л. Бабія і досі триває під керівництвом д. мед. н., професора О. О. Старець [8].

Більшість співробітників поєднували свою роботу на кафедрі з вивченням англійської мови на Одеських державних курсах іноземних мов. Велику допомогу викладачам в оволодінні англійської мови, відточуванні умінь розмовної мови і в підтримці її на належному рівні протягом багатьох років надають співробітники кафедри іноземних мов під керівництвом доцента Г. Г. Єрьомкіної.

На кафедрі пропедевтики педіатрії студенти 2-го і 3-го курсів медичного та міжнародного факультетів вивчають три дисципліни: пропедевтику педіатрії, практику молодшої медсестри — «Догляд за хворим (педіатрія)» і практику медсестри — «Сестринська практика (педіатрія)».

При підготовці до викладання англійськомовним студентам усі методичні матеріали та лекції були перекладені на англійську мову співробітниками кафедри, видано навчальний посібник, що складався з текстів лекцій з пропедевтики педіатрії, створені тестові завдання для контролю початкового та заключного рівня знань, ситуаційні клінічні задачі. Для підвищення якості знань і освоєння практичних навичок для студентів були видані типографським способом методичні розробки з методик обстеження всіх систем організму дитини і семіотики захворювань дитячого віку англійською мовою до всіх практичних занять. Викладання здійснювалося з урахуванням індивідуального підходу до кожного студента [9, 11].

На заняттях проводилося опитування студентів з коригуванням відповідей викладачем, потім викладач демонстрував методику обстеження дитини у відповідності до теми заняття. Основна частина заняття проходила у відділенні дитячої клініки біля ліжка хворого. При цьому основну увагу викладачі приділяли розвитку комунікативних навичок і вдосконаленню практичних на-

вичок та вмінь обстеження різних органів і систем дитини.

Після проведення антропометричних досліджень дитини в палаті відділення дитячої клініки студенти в навчальній кімнаті вчилися під керівництвом викладача оцінювати отримані результати за допомогою різних методик, включаючи центральні таблиці.

Особливе місце в курсі пропедевтики педіатрії посідають питання вигодовування і харчування здорової та хворої дитини. Під час заняття після розбору теоретичного матеріалу студенти опитували маму з малюком, яка розповідала про історію вигодовування, фізичного та нервово-психічного розвитку її дитини, при цьому викладач виступав у ролі перекладача.

Відточування практичних навичок догляду за здоровою і хворою дитиною, вмінь медичної сестри педіатричного відділення в англомовних студентів проводилося за місцем їхнього проживання у відповідних відділеннях лікарень. Контроль рівня оволодіння знаннями і навичками викладачі здійснювали під час комплексного іспиту з виробничої практики.

Протягом кількох років навчання проводилося відповідно до кредитно-модульної системи (КМС), при якій значна увага приділялася самостійній роботі студентів (СРС). Введення КМС супроводжувалося значним скороченням академічних годин, виділених на аудиторну роботу, з розрахунком збільшення їх на СРС, яка можлива лише при високому рівні свідомості, самодисципліни і зацікавленості, що фактично привело більшою мірою до заочного вивчення клінічної дисципліни [12].

Крім того, КМС скасувала основи якості освіти у вигляді

багаторазового повторення матеріалу, що вивчається, і відпрацювання практичних навичок: під час підготовки до заняття, на занятті, на лекції, колоквіумі, рубіжному контролі, курації хворої дитини, заліку та іспиті. Результатом КМС для англомовних студентів стало зниження якості підготовки майбутніх лікарів.

Після скасування КМС навчання англомовних студентів тривало із застосуванням напрацьованих навичок тестування й акцентом на самостійне засвоєння фундаментальних знань. Під час заняття використовували такі методики викладання, як розбір ситуаційних клінічних завдань, рольові ігри, робота в парах, трійках тощо [7].

На кафедрі створено клас опанування практичними навичками, обладнаний відповідними муляжами й інструментарієм, у якому студенти вдосконалюють методики догляду за дитиною і проведення медичних маніпуляцій, що викликає величезну зацікавленість і готовність практикуватися.

При введенні об'єктивного структурованого клінічного іспиту (ОСКІ) співробітники кафедри створили англійською мовою алгоритми проведення практичних навичок, які відпрацьовували з кожним студентом на практичних заняттях, у результаті чого більшість англомовних студентів успішно склали даний іспит.

З метою розвитку клінічного мислення і підвищення якості підготовки сімейного лікаря співробітники нашої кафедри постійно приділяють велику увагу регулярному засвоєнню студентами практичних навичок клінічного обстеження здорової і хворої дитини при безпосередній роботі з пацієнтами під керівництвом викладача.

На допомогу студентам створені допоміжні матеріали у вигляді методичних розробок з історії хвороби, протоколів обстеження систем і органів, алгоритмів покрокового виконання практичних навичок, оцінки результатів параклінічних досліджень англійською мовою. Важливе місце в курсі пропедевтики педіатрії посідає оцінка фізичного розвитку дітей, яка сьогодні проводиться з використанням електронної програми "Anthro" і таблиць для оцінки фізичного і психомоторного розвитку дітей.

Пандемія COVID-19 висунула жорсткі вимоги до освоєння нових методів безпечного і якісного викладання клінічних дисциплін. Цифровізація освіти й інтерактивні комп'ютерні технології стали невід'ємною базою для дистанційного навчання англомовних студентів. Заняття проводилися в програмі Teams, у якій для підготовки до занять викладачі надавали студентам підручники англійською мовою, презентації та навчальні завдання у вигляді тестових контролів і клінічних ситуаційних завдань. При створенні презентацій англійською мовою велику увагу приділено ілюстративному матеріалу: схемам, таблицям, графікам, фотографіям, малюнкам, відеоматеріалам.

На першому практичному онлайн-занятті на нашій кафедрі була проведена оцінка знань, отриманих студентами на основних теоретичних кафедрах: біології, анатомії та фізіології, у вигляді тестування, яке відобразило вихідний рівень знань і дозволило надалі скоротити міждисциплінарний розрив навчального процесу.

Під час заняття студентам пропонувалися сучасні методи засвоєння матеріалу, такі як інтелектуальна розминка, "case

study method”, аналіз конкретної клінічної ситуації, ділова та рольова гра, робота в парах, методи п'яти «Чому» і «Як».

Рівень засвоєння знань наприкінці кожного заняття контролювали за допомогою тестування, за результатами якого проводилася робота над помилками.

Для освоєння практичних навичок не тільки підбирали тематичні відеоролики, а також створювали власні відеотренінги силами викладачів кафедри, у тому числі щодо освоєння алгоритмів ОСКІ [19].

Усі лекції англійською мовою планувалися студентам для перегляду в реальному часі, відповідно до розкладу. При їхньому створенні використовувалися такі інтерактивні методи, як лекції-відеопрезентації, лекції-візуалізації, кіно-, відеолекції, лекції із застосуванням техніки зворотного зв'язку [17, 18, 20, 21].

На кафедрі пропедевтики педіатрії англomовні студенти беруть активну участь у роботі студентського наукового товариства (СНТ), «круглих столах», «мозковій атаці», що сприяє формуванню їхньої пізнавальної активності [10, 13, 20]. Студенти виступають з доповідями про результати проведених досліджень як на міжнародній секції щорічної конференції ОНМедУ, яка в 2020/2021 навчальному році в умовах карантину проводилася онлайн, так і в інших вищих медичних закладах освіти України, близького і далекого зарубіжжя. Неодноразово наші студенти посідали призові місця на різноманітних студентських наукових конференціях в інших вищих медичних закладах освіти України. Про роботу СНТ кафедри були опубліковані дописи у засобах масової інформації нашого універ-

ситету, в тому числі англійською мовою [26].

Висновки

На кафедрі пропедевтики педіатрії Одеського національного медичного університету протягом останніх 25 років методи викладання динамічно змінюються у зв'язку з модернізацією системи вищої освіти України. Оптимізація підготовки англomовних іноземних студентів досягається комбінуванням традиційних методів викладання із застосуванням сучасних інформаційних освітніх і навчальних технологій.

Усе це дає змогу підвищити рівень професійних знань, навичок і вмінь, сприяє формуванню особистісних та ділових якостей майбутнього лікаря, наближає рівень підготовки студентів до європейських стандартів і підвищує міжнародний авторитет нашого навчально-го закладу.

Автори декларують відсутність конфлікту інтересів.

Ключові слова: кафедра пропедевтики педіатрії, студенти, методи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англomовне навчання в ХНМУ: сучасний стан, проблеми та перспективи : матеріали LI навч.-метод. конф., 31 січ. 2018 р. Харк. нац. мед. ун-т. Харків : ХНМУ, 2018. Вип. 9. 156 с.
2. Англomовне навчання як стимулятор якості освіти та міжнародних контактів / Запорожан В. М., Кресюн В. Й., Аряєв М. Л., Чернецька О. В. *Медична освіта*. 2011. № 2. С. 45–46.
3. Баліцька О. П., Григорук Ю. М., Артемчук М. А. Мультимедійні технології як засіб підвищення ефективності навчання теоретичних дисциплін у вищих навчальних закладах. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти: Національний досвід та світовий вимір* : тези доп. навч.-метод. конф., 7 лют. 2019 р. Вінниця, 2019. С. 10–11.

4. Викладання педіатрії англomовним студентам в умовах пандемії COVID-19: нові виклики і власний досвід / Трояновська О. О., Беш Л. В., Дедишин Л. П., Мацюра О. І. *Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення* : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams, 20–21 трав. 2021 р. Тернопіль : ТНМУ, 2021. С. 472–474.

5. Дистанционное обучение: возможности и проблемы в условиях карантина / Завизион В. Ф., Бондаренко И. Н., Аверин Д. И., Ходжуж М. И. *Distance learning: opportunities and challenges in quarantine. Теоретична медицина*. 2020. Т. 25, № 2. С. 4–12. URL: <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2020.2.206260>

6. Дистанційна форма освітнього процесу: переваги, недоліки, шляхи удосконалення / Попова Л. Д., Наконечна О. А., Стеценко С. О., Васильєва І. М. *Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення* : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи Microsoft Teams, 20–21 трав. 2021 р. Тернопіль : ТНМУ, 2021. С. 404–407.

7. Калашникова Е. А., Никитина Н. А. Проблемы обеспечения качества высшего образования после отмены кредитно-модульной системы. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали I міжнар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 8–9 лют. 2018 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2018. С. 117–118.

8. Калашникова К. А., Нікітіна Н. О. 25-річний досвід викладання пропедевтики педіатрії англійською мовою. *Рівень ефективності та необхідність впливу медичної науки на розвиток медичної практики* : зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5–6 берез. 2021 р. Київ : Київ. мед. наук. центр, 2021. С. 37–40.

9. Калашникова К. А., Нікітіна Н. О. Використання інтерактивних методів навчання в оптимізації формування практичних навичок у студентів на кафедрі пропедевтики педіатрії. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 27–28 лют. 2020 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2020. С. 233–234.

10. Калашнікова К. А., Нікітіна Н. О. Міждисциплінарна конференція як інтерактивна форма в організації навчального процесу. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали наук.-метод. конф. професорсько-викладацького складу, м. Одеса, 15–16 берез. 2017 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2017. С. 190–191.
11. Калашнікова К. А., Нікітіна Н. О. Проблеми формування знань, вмінь і практичних навичок з пропедевтики педіатрії при підготовці лікарів. *Медична наука та практика XXI століття* : зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 5–6 лют. 2021 р. Київ : Київ. мед. наук. центр, 2021. С. 44–45.
12. Калашнікова К. А., Старець О. О., Нікітіна Н. О. Проблеми формування практичних навичок на кафедрі пропедевтики педіатрії в умовах використання кредитно-модульної системи. *Медична освіта*. 2012. № 4. С. 53–55.
13. Калашнікова К. А., Нікітіна Н. О. Формування науково-дослідницької компетентності майбутніх лікарів на кафедрі пропедевтики педіатрії. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 31 січ.–1 лют. 2019 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2019. С. 326–328.
14. Корнейко І. В. Європейський досвід англійської викладання медицини. *Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів* : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф., м. Харків, 18 квіт. 2012 р. Харків : ХНМУ, 2012. С. 84–89. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/2500>
15. Мостовой Ю. М., Вільцянук О. О., Ткаченко О. В. Вдосконалення методики викладання предмету пропедевтики внутрішньої медицини у студентів 3 курсу англійської форми навчання згідно існуючої стратегії розвитку медичної освіти в Україні. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти: Національний досвід та світовий вимір* : тези доп. навч.-метод. конф., 7 лют. 2019 р. Вінниця, 2019. С. 148–149.
16. Нечитайло Ю. М., Буряк О. Г., Нечитайло Д. Ю. Досвід викладання іноземним студентам на кафедрі пропедевтики дитячих хвороб. *Медична освіта*. 2012. № 4. С. 108–110.
17. Никитина Н. А., Калашнікова Е. А., Гострик А. М. Особенности преподавания профильных дисциплин англоязычным студентам. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали наук.-метод. конф. професорсько-викладацького складу, м. Одеса, 15–16 берез. 2017 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2017. С. 206–207.
18. Никитина Н. А., Калашнікова Е. А., Кукушкин В. Н. Использование информационных технологий в обучении студентов на кафедре пропедевтики педиатрии Одесского национального медицинского университета. *Новітні комп'ютерні технології* : матеріали XI Всеукр. наук.-метод. конф., м. Одеса, 21–22 трав. 2018 р. Кривий Ріг : Вид. центр ДВНЗ «Криворізький нац. ун-т», 2018. Т. XVI. С. 299–304.
19. Нікітіна Н. О., Калашнікова К. А. Використання інноваційних технологій при проведенні іспиту з навчальної дисципліни «Пропедевтика педіатрії». *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали III Міжнар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 27–28 лют. 2020 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2020. С. 231–232.
20. Нікітіна Н. О., Калашнікова К. А. Ефективність застосування інформаційних технологій в педагогічному процесі на кафедрі пропедевтики педіатрії Одеського національного медичного університету. *Актуальні питання сучасної науки* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2019 р. Київ : МЦНД, 2019. Ч. I. С. 53–56.
21. Никитина Н. А., Калашнікова Е. А. Роль инновационных технологий в формировании компетентного специалиста. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали I міжнар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 8–9 лют. 2018 р. Одеса : Центр сучас. освіт. технологій ОНЕУ, 2018. С. 200–201.
22. Особливості викладання пропедевтичної педіатрії іноземним студентам в умовах карантину / Круть О. С., Підкова В. Я., Пащенко І. В., Соляник О. В. *Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення* : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи Microsoft Teams, 20–21 трав. 2021 р. Тернопіль : ТНМУ, 2021. С. 283–285.
23. Особливості організації навчально-виховного процесу для іноземних студентів у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова / Андрійчук В. М., Стрій В. В., Логвіненко В. А., Антонюк Т. В. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти: Національний досвід та світовий вимір* : тези доп. навч.-метод. конф., 7 лют. 2019 р. Вінниця, 2019. С. 8–9.
24. Школьнікова Т. Ю., Приходько С. О., Школьніков В. С. Дистанційна освіта: досвід використання платформ MICROSOFT TEAMS та GOOGLE MEET у процесі навчання студентів під час карантину. *Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення* : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams, 20–21 трав. 2021 р. Тернопіль : ТНМУ, 2021. С. 511–515.
25. Editorial. Teaching and learning in English in parallel-language and ELF settings: debates, concerns and realities of higher education. *Iberica*. 2011. Vol. 21. P. 5–12.
26. Kalashnikova K. First steps to science. *Пульс*. 2011. № 4.
27. Riahi S., Riahi A. The Pedagogy of Higher Education: How to Evaluate the Quality of Training in Morocco to Improve it. *Inter. Journal of Engineering Pedagogy*. 2018. Vol. 8, № 1. P. 92–108. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijer.v8i1.7984>

REFERENCES

1. Anglomovne navchannya v XNNU: suchasnyy stan, problemy ta perspektyvy (English-language education at KhNNU: current state, problems and perspectives). Materials of the LI educational-methodical conference; 2018 Jan 31; Kharkiv, Ukraine. Kharkiv: KhNNU; 2018;9:156. (In Ukrainian)
2. Zaporozhan VM, Kresyun VYo, Aryayev ML, Chernetska OV. Study in English as a stimulator of education quality and international contacts. *Medychna osvita*. 2011;2:45-46. (In Ukrainian)
3. Balitska OP, Grygoruk YuM, Artemchuk MA. Multimedia technologies as a way to increase the effectiveness of teaching theoretical disciplines in higher education. Aktualni problemy suchasnoyi vyshhoyi medychnoyi osvity: Natsionalnyy dosvid ta svitovyy vymir (Current issues of modern higher medical education: National experience and the world dimension). Abstracts of reports of educational and

methodical conference, 2019 Feb 07 ; Vinnytsia, Ukraine. Vinnytsia. 2019. p. 10-11. (In Ukrainian)

4. Troyanovska OO, Besh LV, Dedyshyn LP, Matsyura OI. Teaching pediatrics to English-speaking students in the context of the COVID-19 pandemic: new challenges and personal experience. Aktualni pytannya vyshchoyi medychnoyi (farmatsevychnoyi) osvity: vyklyky sogo dennya ta perspektyvy yih vyrishennya (Current issues of higher medical (pharmaceutical) education: current challenges and prospects for their solution). Materials of the XVIII All-Ukrainian online scientific-practical conferences with the help of microsoft teams, 2021 May 20-21; Ternopil, Ukraine. Ternopil: TNMU; 2021. p. 472-474. (In Ukrainian)

5. Zavyzyon VF, Bondarenko YN, Averyn DY, Xodzhuzh MY. Distance learning: opportunities and challenges in quarantine. *Teoretychna medycyna*. 2020;25(2):4-12. URL: <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2020.2.206260> (In Russian)

6. Popova LD, Nakonechna OA, Stetsenko SO, Vasylieva IM. Distance form of educational process: advantages, disadvantages, ways of improvement. Aktualni pytannya vyshchoyi medychnoyi (farmatsevychnoyi) osvity: vyklyky sogo dennya ta perspektyvy yih vyrishennya (Current issues of higher medical (pharmaceutical) education: current challenges and prospects for their solution). Materials of the XVIII All-Ukrainian online scientific-practical conferences with the help of microsoft teams; 2021 May 20-21; Ternopil, Ukraine. Ternopil: TNMU; 2021. p. 404-407. (In Ukrainian)

7. Kalashnikova KA, Nikitina NA. Problems of ensuring the quality of higher education after the cancellation of the credit-modul system. Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy I mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2018 Feb 8-9; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2018. p. 117-118. (In Ukrainian)

8. Kalashnikova KA, Nikitina NA. 25-year experience in teaching propaedeutics of pediatrics in English. Riven efektyvnosti ta neobkhdnist vplyvu medychnoi nauky na rozvytok medychnoi praktyky [The level of efficiency and necessity of the impact of medical science on the development of medical practice]. *Zbirnyk tez naukovykh robiv uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*; 2021 March 5-6; Kyiv, Ukraine. Kyiv: Kyiv Medycal Research

Center; 2021. p. 37-40. (In Ukrainian)

9. Kalashnikova KA, Nikitina NA. Using of Interactive Teaching Methods for the Optimization of the Formation of Practical Skills of Students at the Department of Propedeutics of Pediatrics. Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy III mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2020 Feb 27-28; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2020. p. 233-234. (In Ukrainian)

10. Kalashnikova KA, Nikitina NA, Hostryk OM. Interdisciplinary conference as an interactive form in the organization of the educational process. Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy naukovo-metodychnoi konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu; 2017 Mar 15-16; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2017. p. 190-191. (In Ukrainian)

11. Kalashnikova KA, Nikitina NA. Problems of formation of knowledge, skills and practical abilities in propaedeutics of pediatrics in the training of doctors. *Medychna nauka ta praktyka XXI stolittia [Medical science and practice of the XXI century]*. *Zbirnyk tez naukovykh robiv uchasnykiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*; 2021 Feb 5-6; Kyiv, Ukraine. Kyiv: Kyiv Medycal Research Center; 2021. p. 44-45. (In Ukrainian)

12. Kalashnikova KA, Starets OO, Nikitina NA. Problems of formation of practical skills at the Department of Propaedeutics of Pediatrics in terms of using the credit-modul system. *Medychna osvita*. 2012;4:53-55. (In Ukrainian)

13. Kalashnikova KA, Nikitina NA. Formation of research competence of future doctors at the Department of Propaedeutics of Pediatrics. Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2019 Jan 31 - Feb 1; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2019. p. 326-328. (In Ukrainian)

14. Korneyko IV. European experience of English-language teaching medicine. Metodologiya ta praktyka lingvistychnoyi pidgotovky inozemnykh studentiv (Methodology and practice of

linguistic training of foreign students). Proceedings of the interuniversity scientific-practical conference; 2012 Apr 18; Kharkiv, Ukraine. Kharkiv: KhNMU; 2012. p. 84-89. (In Ukrainian)

15. Mostovoy YuM, Vilczanyuk OO, Tkachenko OV. Improving the methods of teaching the subject of propaedeutics of internal medicine in 3rd year students of English education in accordance with the existing strategy for the development of medical education in Ukraine. Aktualni problemy suchasnoyi vyshchoyi medychnoyi osvity: Nacionalnyy dosvid ta svitovyy vymir (Current issues of modern higher medical education: National experience and the world dimension). Abstracts of reports of educational and methodical conference; 2019 Feb 07; Vinnytsia, Ukraine. Vinnytsia; 2019. p. 148-149. (In Ukrainian)

16. Nechytailo YuM, Buriak OH, Nechytailo DYu. Experience of teaching for foreign students at the Department of Propaedeutical Pediatrics Medychna osvita. 2012;4:108-110. (In Ukrainian)

17. Nikitina NA, Kalashnikova KA, Gostrik AM. Peculiarities of teaching English-speaking students to profile disciplines. Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy naukovo-metodychnoi konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu; 2017 March 15-16; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2017. p. 206-207. (In Russian)

18. Nikitina NA, Kalashnikova KA, Kukushkyn VN. Using of information technology in teaching of students at the Department of Propaedeutics of Pediatrics of Odessa National Medical University. Novitni kompiuterni tekhnologii [New Computing Technologies]. Materialy XI Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2018 May 21-22; Odessa, Ukraine. Kryvyi Rih: Kryvyi Rih national university; 2018; XVI: 299-304. (In Russian)

19. Nikitina NA, Kalashnikova KA. The effectiveness of information technology in the teaching process at the Department of Propaedeutics of Pediatrics of Odessa National Medical University. Aktualni pytannia suchasnoi nauky [Topical issues of modern science]. Materialy V Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoi konferentsii; 2019 Apr 20-21; Kyiv, Ukraine. Kyiv: MCND; 2019. Pt. I. p. 53-56. (In Ukrainian)

20. Nikitina NA, Kalashnikova KA. Using of innovative technologies in the exam on the subject "Propaedeutics of Pediatrics". Zabezpechennia yakosti vyshchoyi osvity: problemy ta perspekty-

vy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2020 Feb 27–28; Odessa, Ukraine. Odessa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2020. p. 231-232. (In Ukrainian)

21. Nikitina NA, Kalashnikova KA. The role of innovative technologies in the formation of a competent specialist. Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: problemy ta perspektyvy rozvytku [Ensuring the quality of higher education: problems and prospects for development]. Materialy I mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii; 2018 Feb 8–9; Odesa, Ukraine. Odesa: Center for Modern Educational Technologies of ONEU; 2018. p. 200-201. (In Russian)

22. Krut OS, Pidkova VYa, Pashenko IV, Solyanyk OV. Features of teaching propaedeutic pediatrics to foreign students in quarantine. Aktualni pytannya vyshchoi medychnoyi (farmatsevychnoyi) osvity: vyklyky sгодennya ta perspektyvy yix vyrishennya (Current issues of higher medical (pharmaceutical) education: current chal-

lenges and prospects for their solution). Materials of the XVIII All-Ukrainian online scientific-practical conferences with the help of microsoft teams; 2021 May 20-21; Ternopil, Ukraine. Ternopil: TNMU; 2021. p. 283-285. (In Ukrainian)

23. Andriychuk VM, Striy VV, Logvinenko VA, Antonyuk TV. Features of the organization of the educational process for Indian students at Vinnytsia National Medical University named after. N. I. Pirogov. Aktualni problemy suchasnoyi vyshchoyi medychnoyi osvity: Nacionalnyy dosvid ta svitovyy vymir (Current issues of modern higher medical education: National experience and the world dimension). Abstracts of reports of educational and methodical conference; 2019 Feb 07; Vinnytsia, Ukraine. Vinnytsia; 2019. p. 8-9. (In Ukrainian)

24. Shkolnikova TYu, Pryhodko SO, Shkolnikov VS. Distance education: experience of using Microsoft teams and Google meet platforms in the process of teaching students during quarantine. Aktualni pytannya vyshchoyi medychnoyi (farmatsevychnoyi) osvity: vyklyky syogodennya ta perspektyvy yix

vyrishennya (Current issues of higher medical (pharmaceutical) education: current challenges and prospects for their solution). Materials of the XVIII All-Ukrainian online scientific-practical conferences with the help of microsoft teams; 2021 May 20-21; Ternopil, Ukraine. Ternopil: TNMU; 2021. p. 511-515. (In Ukrainian)

25. Editorial. Teaching and learning in English in parallel-language and ELF settings: debates, concerns and realities of higher education. *Iberica*. 2011;21:5-12.

26. Kalashnikova K. First steps to science. *Puls*. 2011;(4).

27. Riahi S, Riahi A. The Pedagogy of Higher Education: How to Evaluate the Quality of Training in Morocco to Improve it. *Inter. Journal of Engineering Pedagogy*. 2018; 8 (1): 92-108. DOI: <https://doi.org/10.3991/ijep.v8i1.7984>

*Надійшла до редакції
27.01.2022 р.*

Прийнята до друку 10.02.2022 р.

*Електронна адреса
для листування
nikitinanadoc@gmail.com*

УДК [378.14.015.62+371.212.51]:[371.32+616.31]

DOI 10.54229/2226-2008-2021-6-13

**О. В. Деньга, М. Ф. Коновалов, В. В. Гороховський,
І. Й. Тарасенко, О. В. Скоркіна, С. В. Шпак**

ДОСВІД УЧАСТІ КАФЕДРИ СТОМАТОЛОГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПІДГОТОВЦІ ТА ПРОВЕДЕННІ ОБ'ЄКТИВНОГО СТРУКТУРОВАНОГО КЛІНІЧНОГО ІСПИТУ У СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ФАКУЛЬТЕТІВ

Одеський національний медичний університет МОЗ України, Одеса, Україна

УДК [378.14.015.62+371.212.51]:[371.32+616.31]

DOI 10.54229/2226-2008-2021-6-13

**О. В. Деньга, М. Ф. Коновалов, В. В. Гороховський, І. Й. Тарасенко, О. В. Скоркіна, С. В. Шпак
ДОСВІД УЧАСТІ КАФЕДРИ СТОМАТОЛОГІЇ ДИТЯЧОГО ВІКУ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПІДГОТОВЦІ ТА ПРОВЕДЕННІ ОБ'ЄКТИВНОГО СТРУК-
ТУРОВАНОГО КЛІНІЧНОГО ІСПИТУ У СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНО-
ГО ФАКУЛЬТЕТІВ**

Одеський національний медичний університет МОЗ України, Одеса, Україна

Підготовка лікарів-стоматологів на сучасному європейському рівні є однією з передумов зниження основних стоматологічних захворювань у населення України. Саме стоматологія є однією з важливих складових розвитку та удосконалення первинної медико-санітарної допомоги насе-

© О. В. Деньга, М. Ф. Коновалов, В. В. Гороховський та ін., 2021

